

AI ยุคใหม่กับการสอนสังคมศึกษา

MOBERN AI ANB SOCIAL STUDIES TEACHING

ศิริรัตน์ ภาสดา

Sirirat Passada

โรงเรียนบุแกรงวิทยาคม

Bukrangwittayakom School

siriratnphasda899@gmail.com

Received : March 8, 2026

Revised : April 27, 2026

Accepted : April 29, 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายบทบาทและความสำคัญของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยุคใหม่ที่นำมาประยุกต์ใช้กับการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้เชิงรอบด้านของผู้เรียนการสร้างนวัตกรรมการสอนที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับบริบทการศึกษา การส่งเสริมให้ครูสามารถใช้ AI เป็นเครื่องมือช่วยออกแบบแผนการสอนและการประเมินผลตลอดจนการบูรณาการองค์ความรู้ด้านสังคมกับสถานการณ์จริงเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคมผลการศึกษชี้ให้เห็นว่า AI ไม่ได้เข้ามาแทนที่บทบาทของครู แต่ช่วยเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนสังคมศึกษามีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: AI ยุคใหม่, การสอน, สังคมศึกษา

Abstract

This article aims to explain the role and significance of modern Artificial Intelligence (AI) applied to the teaching of social studies. It focuses on enhancing learners' critical thinking and holistic learning, creating diverse and context-appropriate teaching innovations, supporting teachers in using AI as a tool for lesson planning and assessment, and integrating social knowledge with real-world situations to cultivate responsible and qualified citizens. The study concludes that AI does not replace the teacher's role but serves as a complementary tool that modernizes and enhances the effectiveness of social studies instruction, making it more responsive to the changes of the digital era.

Keywords: Modern AI, teaching, social studies

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกมิติ โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์หรือ AI ที่สามารถนำมาใช้ในด้านต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การสื่อสาร การแพทย์ รวมทั้งการศึกษา วิชาสังคมศึกษาในฐานะวิชาที่มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้เท่าทัน เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณธรรม ย่อมได้รับผลกระทบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้เช่นเดียวกัน การนำ AI มาประยุกต์ใช้กับการสอนสังคมศึกษา จึงถือเป็นโอกาสสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในปัจจุบันยังคงมีสภาพปัญหาหลายประการ ปัญหาสำคัญคือรูปแบบการสอนที่ยังคงเน้นการท่องจำและการบรรยายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย และขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ อีกทั้งเนื้อหาหลายส่วนยังล้าสมัย ไม่ทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์จริงของสังคมปัจจุบัน ครูผู้สอนจำนวนไม่น้อยต้องเผชิญกับภาระหนักในการวางแผนการสอนและการประเมินผล จึงไม่สามารถพัฒนานวัตกรรมการสอนที่น่าสนใจได้เต็มที่ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้การเรียนรู้สังคมศึกษายังไม่บรรลุเป้าหมายในการสร้างผู้เรียนที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างแท้จริง

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำ AI มาประยุกต์ใช้กับการสอนสังคมศึกษา มีทั้งในระดับบุคคลและสังคม ระดับผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ระดับครูผู้สอนจะได้เครื่องมือช่วยออกแบบการสอนและการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ระดับการศึกษาโดยรวมจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและลดความเหลื่อมล้ำทางโอกาส และในระดับสังคมจะได้พลเมืองที่มีความรู้ มีคุณธรรม และสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การนำเอไอมาประยุกต์ใช้กับการสอนสังคมศึกษา จึงถือเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาสังคมให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืน

เทคโนโลยีเพื่อการสอนในวิชาสังคมศึกษา

ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้มีมากมายหลากหลายที่สามารถที่จะนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาปรับใช้ในการสอนได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องมีการสอนแบบใหม่ให้ทันต่อยุคสมัยหรือทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ คือการนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการสอนโดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษา เพราะวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนมากที่สุด เพราะฉะนั้นการที่จะทำให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ (มนัสนันท์ หัตถศักดิ์, 2557) ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีเพื่อการสอนที่แตกต่างในวิชาสังคมศึกษา ดังนี้

1. เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและความร่วมมือ เช่น โปรแกรมสนทนาออนไลน์ (Chat Room) โปรแกรมประชุมทางไกล (Video Conference) โปรแกรมจัดการงานร่วมกัน (Collaboration Tool) สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายประเด็นต่างๆ ร่วมกัน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน

2. เทคโนโลยีเพื่อการสร้างสื่อการเรียนรู้ เช่น โปรแกรมตัดต่อวิดีโอ โปรแกรมสร้างภาพกราฟิก โปรแกรมสร้างเว็บไซต์ สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ เช่น วิดีโอ เกม เว็บไซต์ แผนที่ความคิด เป็นต้น

3. เทคโนโลยีเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น โปรแกรมประมวลผลข้อมูลสถิติ โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูล มองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ (ประภัสสร แก้วพูล, 2564) ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีเพื่อการสอนที่แตกต่างในวิชาสังคมศึกษา ดังนี้

1. เทคโนโลยีความจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) เป็นเทคโนโลยีที่จำลองสภาพแวดล้อมเสมือนจริง ให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์เหมือนอยู่ในสถานที่จริง ซึ่งสามารถนำมาใช้ในวิชาสังคมศึกษาเพื่อจำลองเหตุการณ์ในอดีตหรืออนาคต ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจสถานการณ์นั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น เช่น การใช้ VR จำลองเหตุการณ์การสู้รบในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือจำลองสถานการณ์การสำรวจอวกาศ เป็นต้น

2. เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality: AR) เป็นเทคโนโลยีที่ผสมผสานระหว่างโลกจริงกับโลกเสมือนจริงเข้าด้วยกัน ให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นวัตถุเสมือนจริงซ้อนทับกับโลกจริง ซึ่งสามารถนำมาใช้ในวิชาสังคมศึกษาเพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงลึกที่ซับซ้อนหรือยากต่อการเข้าใจ เช่น การใช้ AR นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างของโลกหรือระบบนิเวศ เป็นต้น

สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาได้ เช่น การใช้การพิมพ์สามมิติเพื่อสร้างแบบจำลองวัตถุทางประวัติศาสตร์ จำลองกระบวนการทางธรรมชาติ หรือสร้างอุปกรณ์การเรียนรู้ต่างๆ ส่วนการพิมพ์เลเซอร์ (Laser Cutting) เป็นกระบวนการตัดวัสดุด้วยเลเซอร์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาได้ เช่น การใช้การพิมพ์เลเซอร์เพื่อตัดวัสดุในการสร้างแบบจำลองวัตถุทางประวัติศาสตร์ ประดิษฐ์อุปกรณ์การเรียนรู้ต่างๆ หรือออกแบบชิ้นงานศิลปะและงานฝีมือ (วรวิทย์ พิกุลทอง, 2565) ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีเพื่อการสอนที่แตกต่างในวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้ข้อมูลต่างๆ สามารถเก็บรักษาได้อย่างปลอดภัยและโปร่งใส สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาได้ เช่น การใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนเพื่อเก็บรักษาข้อมูลการเรียนรู้ บันทึกผลการเรียน หรือจัดระบบนิเวศการเรียนรู้แบบกระจายศูนย์ ส่วนเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แบบจำลองภาษา (Natural Language Processing) เป็นสาขาหนึ่งของปัญญาประดิษฐ์ที่ช่วยให้คอมพิวเตอร์สามารถเข้าใจและประมวลผลภาษามนุษย์ อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนควรมีความเข้าใจในประโยชน์และข้อจำกัดของการใช้ ICT ในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา และควรได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้ในการใช้ ICT ได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียนได้สรุปว่า จากการศึกษาเทคโนโลยีเพื่อการสอนที่แตกต่างในวิชาสังคมศึกษาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่

1. เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและความร่วมมือ เช่น โปรแกรมสนทนาออนไลน์ โปรแกรมประชุมทางไกล โปรแกรมจัดการงานร่วมกัน สามารถใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายประเด็นต่างๆ ร่วมกัน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน

2. เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เช่น โปรแกรมตัดต่อวิดีโอ โปรแกรมสร้างภาพกราฟิก โปรแกรมสร้างเว็บไซต์ โปรแกรมประมวลผลข้อมูลสถิติ โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ สามารถใช้เพื่อสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูล มองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบในสังคมศึกษา

สรุปได้ว่า เทคโนโลยีเพื่อการสอนในวิชาสังคมศึกษาช่วยให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและเข้าถึงง่ายขึ้นผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัยได้สะดวกครูสามารถใช้สื่อดิจิทัลเกมการศึกษา และ AI เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาช่วยให้การสอนปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้มากขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาท้ายที่สุดเทคโนโลยีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้และทักษะพลเมืองในโลกยุคดิจิทัล.

ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาในยุคปัจจุบัน

การสอนสังคมศึกษา กลุ่มวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง กับมนุษย์โดยตรง มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะ ต้องมีความรู้ ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และสังคม วัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบตัดสินใจอย่างรอบคอบ ในการดำเนินชีวิต และมี ส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในฐานะพลเมืองดี แล้วยังช่วยให้นำความรู้ทาง จริยธรรม หลักธรรมทางศาสนามาพัฒนาตนเอง และสังคมได้ จึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิต ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สุจิตตรา สะดู่และอำนวยพร โสมจุมจัง, 2568) สังคมศึกษาไม่ใช่วิชาที่มุ่งเน้นเพียงการท่องจำข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์หรือภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นวิชาที่ช่วยสร้าง “พลเมืองที่ดี” (Good Citizenship) ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของตนในสังคมประชาธิปไตย อีกทั้งยังปลูกฝังความคิดเชิงวิพากษ์ การรู้เท่าทันสื่อ การแก้ปัญหา

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เช่นนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็น “พลเมืองที่มีคุณภาพ” ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการศึกษาสมัยใหม่ นอกจากนี้ วิชาสังคมศึกษายังช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกสาธารณะ ผ่านการเรียนรู้เรื่องศาสนาและวัฒนธรรมอันหลากหลาย ผู้เรียนจะได้ฝึกความอดทน เปิดใจ และเคารพผู้อื่นในสังคมที่แตกต่าง ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในโลกยุคโลกาภิวัตน์

ดังนั้น การเรียนสังคมศึกษาจึงควรได้รับการมองใหม่ว่าเป็นวิชาที่ส่งเสริมการเติบโตทางความคิด จิตใจ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่ใช่แค่การจดจำเนื้อหาเพื่อทำข้อสอบ แต่คือการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีเหตุผล มีจิตสำนึก และมีความเข้าใจโลกอย่างลึกซึ้ง ในโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความรู้ในวิชาสังคมศึกษาจึงต้องไม่ยึดติดกับตำราเพียงอย่างเดียว

คือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรู้ คุณธรรม และรับผิดชอบต่อสังคม **สรุปได้ว่า** วิชาสังคมศึกษามีความสำคัญในการปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับสังคม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการเมืองการปกครองช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถาม และการแก้ปัญหาทางสังคมอย่างสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานในการสร้างพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประชาธิปไตยช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และปรับตัวกับสังคมโลกาภิวัตน์ได้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้มีทั้งความรู้ ทักษะ และคุณธรรมควบคู่กัน.

ความหมายของวิชาสังคมศึกษา

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม เพราะเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับสังคม และคนกับสิ่งแวดล้อม วิชานี้รวบรวมองค์ความรู้จากหลายแขนง เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ กฎหมาย ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อนำมาสอนให้ผู้เรียนเข้าใจทั้งตนเองและสภาพสังคมรอบข้างอย่างรอบด้านวิชาสังคมศึกษายังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม และมีจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทั้งข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และค่านิยมที่หล่อหลอมสังคม ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขดังนั้น วิชาสังคมศึกษาจึงมิได้เป็นเพียงวิชาความรู้ หากแต่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนมีความเข้าใจในวัฒนธรรมและความหลากหลายของโลก ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์ระหว่างกันมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของตนในครอบครัว ชุมชน ชาติ และโลกเป็นวิชาที่บูรณาการความรู้จากหลายสาขา เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และพลเมืองช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติจุดหมาย

AI กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสอนสังคมศึกษา

ในยุคที่เทคโนโลยีพัฒนาอย่างรวดเร็ว ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI (Artificial Intelligence) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในหลายด้านของชีวิตประจำวัน รวมถึงแวดวงการศึกษา การนำ AI มาใช้ในการเรียนการสอนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านวิธีการเรียนรู้และบทบาทของครูผู้สอน AI ยังทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูในรูปแบบของ Virtual Teaching Assistant และ Chatbot ซึ่งสามารถตอบคำถาม ให้คำแนะนำ และช่วย

เตือนงานหรือติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนได้ตลอด 24 ชั่วโมง งานวิจัยของ Dr. Ryan Baker จาก University of Pennsylvania ชี้ให้เห็นว่า Chatbot ที่ใช้ AI สามารถลดภาระของครูได้มากถึง 30% ในการจัดการคำถามซ้ำ ๆ

ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างประเทศ ข่าวสาร เหตุการณ์ปัจจุบัน หรือข้อมูลสถิติผ่านระบบ AI ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับโลกจริงมากขึ้น ทำให้นักเรียนไม่เพียงแต่เรียนจากตำรา แต่ได้ฝึกวิเคราะห์สถานการณ์จริงอย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ AI ยังช่วยให้ครูสามารถออกแบบบทเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้ดียิ่งขึ้น ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ AI สามารถแนะนำแบบฝึกหัดหรือสื่อการเรียนรู้ที่ตรงกับระดับความเข้าใจของนักเรียนช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนและทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้นอย่างมีคุณภาพ AI ยังมีบทบาทในการสร้างสถานการณ์จำลอง เช่น เกมจำลองเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หรือบทสนทนาเชิงสังคม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจบนพื้นฐานของความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์

ในยุคที่ข้อมูลมีอยู่รอบตัวเราอย่างมหาศาล การมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเต็มไปด้วยความซับซ้อน การวิเคราะห์ข้อมูลหมายถึงความสามารถในการอ่าน เข้าใจ แปลความหมาย และเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้สามารถสรุปข้อเท็จจริงหรือประเมินสถานการณ์ได้อย่างมีเหตุผลและรอบคอบ การวิเคราะห์สถานการณ์เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทั้งความรู้ ความคิดเชิงวิพากษ์ และความเข้าใจในบริบทที่เกี่ยวข้อง เช่น หากเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศ เราจำเป็นต้องพิจารณาข้อมูลจากหลายแหล่ง

การพัฒนาทักษะนี้ช่วยให้ผู้เรียนกลายเป็นพลเมืองที่มีวิจารณญาณ รู้เท่าทันสื่อ และสามารถมีส่วนร่วมในสังคมอย่างสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์เป็นทักษะสำคัญของผู้คนในยุคปัจจุบันและอนาคต เพราะช่วยให้เราสามารถเข้าใจโลกที่ซับซ้อน มีเหตุผลในการตัดสินใจ และสามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่มีความสามารถในด้านนี้จะได้เปรียบทั้งในชีวิตส่วนตัว การเรียน และการทำงาน AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากแหล่งข่าวข้อมูลข่าวสารการพัฒนา Generative AI ยังถ่ายทอดผ่านสื่อในฐานะตัวกลางและการเป็นพื้นที่สาธารณะของการแบ่งปัน องค์ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร

การสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation)

ในกระบวนการเรียนรู้ยุคใหม่ การสร้างสถานการณ์จำลอง หรือ Simulation สถานการณ์จำลองผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสถานการณ์การเรียนรู้ ใช้วิธีการอภิปรายผลการเรียนรู้แบบมีโครงสร้าง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้สะท้อนคิด ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และการปฏิบัติจากสถานการณ์จำลองโดยเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ ผู้สอนควรฟังผู้เรียนอย่างตั้งใจ ให้ข้อมูลป้อนกลับ และใช้คำถามที่ทรงพลังพล้ง ในบรรยากาศที่มีความไว้วางใจและให้ความ

เชื่อมั่น จะส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ได้รับระหว่างการเรียนรู้ด้วยสถานการณ์จำลองเพื่อนำไปใช้ในคลินิก สำหรับเวลาที่เหมาะสมใน การอภิปรายผลการเรียนรู้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ซึ่งช่วยเสริมทักษะหลายด้านในเวลาเดียวกัน การใช้สถานการณ์จำลองในการเรียนการสอน โดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทของเหตุการณ์ทางสังคม ประวัติศาสตร์ หรือการเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจำลองการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การจำลองการเจรจา ระหว่างประเทศ หรือการจำลองชีวิตของคนในยุคประวัติศาสตร์ สิ่งเหล่านี้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ และเข้าใจปัญหาจากหลายมุมมอง

นอกจากการเสริมความเข้าใจแล้ว สถานการณ์จำลองยังช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนจะได้ฝึกการแสดงความคิดเห็น การฟังผู้อื่น และการรับผิดชอบในบทบาทที่ได้รับ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างหลากหลาย ในยุคที่เทคโนโลยีพัฒนาอย่างรวดเร็ว สถานการณ์จำลองยังสามารถใช้ร่วมกับเทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) หรือ AI เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สมจริงยิ่งขึ้น เช่น การสวมแว่น VR เพื่อจำลองเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ หรือใช้ AI เป็นตัวละครจำลองในสถานการณ์ทางสังคม สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ใกล้เคียงกับของจริง และกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้นการสร้างสถานการณ์จำลองเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทันสมัย

การปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

ในระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม มักใช้วิธีการสอนแบบเดียวกันกับนักเรียนทุกคนโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันแนวทางการศึกษาสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการ “ปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน” หรือที่เรียกว่า Personalized Learning ซึ่งถือเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์ความหลากหลายของผู้เรียน และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ พื้นฐานความรู้ และวิธีการเรียนรู้ การปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมจึงต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ผู้เรียนแต่ละราย เช่น บางคนเรียนรู้ได้ดีผ่านการอ่าน บางคนชอบทดลองปฏิบัติ หรือบางคนชอบเรียนรู้ผ่านภาพและเสียง เมื่อครูเข้าใจความแตกต่างเหล่านี้ ก็สามารถจัดกิจกรรมหรือสื่อการสอนที่ตรงกับลักษณะของผู้เรียนแต่ละกลุ่มหรือรายบุคคลได้ ในการเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตย อาจได้รับคลิปวิดีโอ บทเรียนเสริม หรือเกมจำลองการเลือกตั้ง เพื่อเสริมความเข้าใจโดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีเดียวกับนักเรียนคนอื่น

สรุปได้ว่า AI ทำให้การสอนสังคมศึกษามีความหลากหลายและทันสมัยมากขึ้น โดยใช้สื่อและข้อมูลที่เป็นปัจจุบันช่วยปรับการเรียนรู้ให้เหมาะกับ ผู้เรียนแต่ละคน ส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพครูสามารถใช้ AI เป็นผู้ช่วยในการจัดการข้อมูล ประเมินผล และให้คำแนะนำเชิงลึกผู้เรียนได้รับโอกาสฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณกระบวนการสอนจึงเปลี่ยนจากการบรรยายเน้นเนื้อหา ไปสู่การเรียนรู้เชิงรุกและมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้น

AI กับการส่งเสริมทักษะสำคัญในวิชาสังคมศึกษา

ในโลกยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทในทุกด้านของชีวิต ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI (Artificial Intelligence) ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจในสังคม และสามารถใช้ความรู้เพื่อเป็นพลเมืองที่มีเหตุผล มีจิตสำนึก และรับผิดชอบต่อส่วนรวม การนำ AI มาใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา บทบาทของครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในยุคดิจิทัลมีความสำคัญ และมีคุณประโยชน์กับผู้เรียนมากกว่าการเป็นผู้บอกความรู้หรือถ่ายทอดความรู้ผ่านตัวอักษรจากหนังสือผู้เรียนอย่างเดียว บทบาทของครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลคือการเป็น "ผู้แนะแนว"

เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับผู้เรียนผ่านการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ (อรรชัย เกื้อทองธนเฑียรและคณะ, 2567) ช่วยส่งเสริมทักษะสำคัญที่ผู้เรียนต้องการในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในทักษะที่ AI ช่วยส่งเสริมได้อย่างชัดเจนคือ ทักษะการคิดวิเคราะห์และวิพากษ์ โดย AI สามารถนำเสนอข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทั้งข่าว เหตุการณ์ร่วมสมัย หรือประเด็นทางสังคม ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และตั้งคำถามต่อข้อมูลที่ได้รับอย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนพิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้าน ไม่หลงเชื่อข่าวปลอมหรือข้อมูลบิดเบือน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของพลเมืองในยุคข้อมูลข่าวสาร AI ยังมีบทบาทในการ ส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อและการสื่อสารอย่างมีจริยธรรม ผู้เรียนสามารถใช้เครื่องมือ AI วิเคราะห์เนื้อหาสื่อ เช่น ข่าว บทความ หรือคลิปวิดีโอ พร้อมทั้งเรียนรู้วิธีแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หรือข้อมูลที่มีอคติ AI ยังช่วยจำลองสถานการณ์ทางสังคม เช่น การอภิปรายหรือการเจรจา

สรุปได้ว่า AI ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ในวิชาสังคมศึกษา ผู้เรียนสามารถใช้ AI ในการค้นคว้าและเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งได้รวดเร็วขึ้นกระตุ้นให้ผู้เรียนทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลจริงยังช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกันผ่านเครื่องมือดิจิทัลทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีความรู้รอบด้านและรับผิดชอบต่อสังคม.

การคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผล

AI สามารถช่วยฝึกให้นักเรียนคิดอย่างมีระบบ ผ่านการตั้งคำถามเชิงลึก เช่น “อะไรคือสาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ?” สาเหตุประการหนึ่งเกิดจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ย่อมส่งผลกระทบอย่างมากในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก อีกทั้งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้สถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบหลายด้าน เช่น ด้านความมั่นคงที่ได้รับผลกระทบ ด้านการกระจายความมั่งคั่งแหล่งกำเนิดหลักมาจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิลจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ เป็นองค์ประกอบสำคัญ (Kanyanee Kulkanok และ Salisa Sungyoke, 2568)

การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สื่อมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิต ความคิด และพฤติกรรมของผู้คน การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) จึงกลายเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต เพราะสื่อไม่ได้มีเพียงหน้าที่ให้ข้อมูลเท่านั้น แต่ยังสามารถชี้นำ ทิศทางความคิดเห็น หรือแม้กระทั่งหลอกลวงผู้รับสารได้อย่างแนบเนียน การรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และสร้างเนื้อหาจากสื่อต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ ผู้ที่มีทักษะนี้จะสามารถแยกแยะได้ว่า ข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริง ข้อมูลใดเป็นความคิดเห็น หรือแม้กระทั่งการโฆษณาแฝง รวมไปถึงการตระหนักถึงเจตนาของของผู้ส่งสาร เช่น นักการเมือง บริษัท หรือสื่อมวลชนที่อาจมีวาระซ่อนเร้นในยุคของสื่อดิจิทัลที่ใคร ๆ ก็สามารถผลิตและเผยแพร่ข้อมูลได้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ หรือยูทูบ ข้อมูลที่เผยแพร่ออกมานั้นไม่จำเป็นต้องผ่านการกลั่นกรองหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริง

การเรียนรู้ผ่านโครงการ (Project-based Learning)

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่ความรู้ในตำราอีกต่อไป แต่ยังให้ความสำคัญกับทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งหนึ่งในแนวทางการเรียนรู้ที่ได้รับความนิยมและยอมรับในวงกว้าง คือ “การเรียนรู้ผ่านโครงการ” หรือที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Project-based Learning (PBL) การเรียนรู้ผ่านโครงการคือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นศูนย์กลาง

บทบาทของครูในยุค AI

เทคโนโลยีทางด้านปัญญาประดิษฐ์ เข้ามามีบทบาทอย่างมากในด้านการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เทคโนโลยีมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวก ในเรื่องของการเรียนรู้และในกระบวนการเรียนการสอน โดยครูมีบทบาทที่สำคัญ เพราะว่าเป็นผู้ให้ความรู้ ชี้แนะแนวทาง อำนวยความสะดวกให้กับนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมาความคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ มีผลงานและมีความรับผิดชอบ ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัลออนไลน์ ครูก็ต้องมีความรู้ทักษะการใช้เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยจะต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ด้านเทคนิคและวิธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและรู้เท่าทันอย่าง เป็นระบบและต่อเนื่องผ่านกระบวนการศึกษาในระบบการศึกษา ซึ่งมีแนวทางการส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ในยุค AI ได้แก่ การจัดอบรมสัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู การวิจัยและพัฒนา และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ของครู ซึ่งมีทักษะที่ครูต้องพัฒนา 3 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี
- 2) การพัฒนาทักษะด้านการสอน

- 3) การพัฒนาทักษะด้านจิตวิทยาการสอน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุค AI ให้ครูมีทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ครูในยุค AI ต้องเป็นผู้ออกแบบและจัดการการเรียนรู้มากกว่าการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียวทำหน้าที่คัดกรองและตรวจสอบข้อมูลที่ได้จาก AI ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นผู้แนะนำและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและรับผิดชอบช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันของผู้เรียนทำหน้าที่เป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และเป็นต้นแบบในการอยู่ร่วมกับสังคมอย่างสร้างสรรค์.

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษา

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีและวิธีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ และควรมีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้รอบคอบ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการใช้เทคโนโลยี ซึ่งมีนัยวิชาการที่กล่าวถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดังนี้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สังคมศึกษา สามารถช่วยให้การเรียนรู้สังคมศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

- 1) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ 2) เทคโนโลยีการเรียนรู้ทางไกล (e-learning) เช่น MOOCs 3) เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) และเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) 4) เทคโนโลยีเกมและสื่อสังคมออนไลน์ ครูควรเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (วรรณวิมล ศรีสุราช, 2563) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสามารถช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในด้านต่างๆ เช่น 1) การเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศ 2) การกระตุ้นความสนใจและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ 3) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ 4) พัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ครูควรวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้รอบคอบ เพื่อให้เทคโนโลยีสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเทคโนโลยีสามารถช่วยให้การเรียนรู้สังคมศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) 2) เทคโนโลยีการเรียนรู้ทางไกล (e-learning) 3) เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) และเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) 4) เทคโนโลยีเกมและสื่อสังคม 5) เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ครูควรเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเทคโนโลยีสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเทคโนโลยีสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

ของผู้เรียนในด้านต่างๆ เช่น การเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศ การกระตุ้นความสนใจและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ และการพัฒนาทักษะ

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีช่วยให้การสอนสังคมศึกษามีความน่าสนใจและหลากหลายมากขึ้น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อดิจิทัล วิดีโอ อินโฟกราฟิก และแหล่งข้อมูลออนไลน์ได้สะดวกครูสามารถใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการวัดผลและติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีช่วยสร้างการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมเชิงโต้ตอบและการเรียนรู้แบบออนไลน์ร่วมกันทำให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะการคิด และคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับสังคมยุคดิจิทัล

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่าง “AI ยุคใหม่กับการสอนสังคมศึกษา” กับ “การสอนสังคมศึกษาแบบดั้งเดิม (ยังไม่มี AI)”

ประเด็นเปรียบเทียบ	การสอนสังคมศึกษาแบบดั้งเดิม (ยังไม่มี AI)	การสอนสังคมศึกษาด้วย AI ยุคใหม่
บทบาทของครู	ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หลัก เน้นการบรรยายและอธิบาย	ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ควบคู่กับการใช้ AI ช่วยเสริมความเข้าใจ
แหล่งความรู้	หนังสือเรียน เอกสาร คู่มือ ครู เป็นแหล่งหลัก	AI, แหล่งข้อมูลออนไลน์ และฐานข้อมูลสากลที่เข้าถึงได้ทันที
วิธีการเรียนรู้	เน้นการท่องจำและการฟังบรรยาย	เน้นการเรียนรู้แบบโต้ตอบ ปรับตามผู้เรียน (Personalized Learning)
สื่อการสอน	กระดานดำ หนังสือ แบบฝึกหัด สื่อสิ่งพิมพ์	สื่อดิจิทัล สื่อมัลติมีเดีย แพลตฟอร์มออนไลน์ และเครื่องมือ AI
การประเมินผล	ใช้แบบทดสอบ ข้อเขียน ปากเปล่า	ใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูล (Learning Analytics) ประเมินความเข้าใจแบบเรียลไทม์
การเข้าถึงความรู้	จำกัดตามทรัพยากรโรงเรียน/ครู	เข้าถึงได้ทั่วโลก ทุกเวลา ผ่านอินเทอร์เน็ตและ AI
ทักษะที่เน้น	ความรู้ข้อเท็จจริงและการท่องจำ	การคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย และการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์
แรงจูงใจผู้เรียน	ผู้เรียนบางส่วนอาจเบื่อ เนื่องจากวิธีการสอนซ้ำเดิม	ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น จากกิจกรรมโต้ตอบ เกม และการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์
ความแตกต่างระหว่างผู้เรียน	ผู้เรียนที่เรียนช้าอาจตามไม่ทัน / ผู้เรียนเก่งอาจเบื่อ	AI ปรับเนื้อหาและความยากให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล
การเตรียมพร้อมสู่โลกอนาคต	เน้นความรู้ท่องจำและการปฏิบัติแบบดั้งเดิม	เน้นทักษะศตวรรษที่ 21 เช่น การใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร และการแก้ปัญหา

ตารางที่ 2 สรุปข้อดี-ข้อเสีย ของการสอนสังคมศึกษาแบบ ดั้งเดิม (ยังไม่มี AI) และแบบ AI ยุคใหม่
ดังนี้

รูปแบบการสอน	ข้อดี	ข้อเสีย
การสอนแบบดั้งเดิม (ยังไม่มี AI)	- ครูควบคุมทิศทางการสอนได้ชัดเจน - เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง - เหมาะกับผู้เรียนที่ต้องการความเข้าใจเป็นขั้นตอน - ไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีมาก	- วิธีการซ้ำเดิม เน้นการท่องจำ อาจทำให้ผู้เรียนเบื่อ - ขาดความยืดหยุ่น ไม่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน - การเข้าถึงความรู้จำกัดตามทรัพยากรครู/โรงเรียน - ผู้เรียนอาจขาดทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงลึก
การสอนด้วย AI ยุคใหม่	- ปรับเนื้อหาให้เหมาะกับนักเรียนแต่ละคน (Personalized Learning) - เข้าถึงข้อมูลทั่วโลกได้ทันทีและทันสมัย - กระตุ้นแรงจูงใจด้วยสื่อโต้ตอบ เกม และมัลติมีเดีย - วิเคราะห์ผลการเรียนรู้แบบเรียลไทม์ - พัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยี	- ผู้เรียนอาจพึ่งพา AI มากเกินไปจนขาดการคิดเอง - เกิดความเหลื่อมล้ำหากขาดอินเทอร์เน็ตหรืออุปกรณ์ - ข้อมูลจาก AI อาจไม่ถูกต้อง ต้องมีครูช่วยตรวจสอบ - ครูต้องเรียนรู้และพัฒนาทักษะเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ที่ได้รับ

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

ข้อควรคำนึงทางด้านจริยธรรม

นิยามวัตถุประสงค์

การกำกับดูแลการใช้ AI ให้สอดคล้องกับหลักคุณธรรมและสิทธิมนุษยชน — เช่น ความเป็นส่วนตัว ความโปร่งใส ความยุติธรรม และความรับผิดชอบ

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติในชั้นเรียน:

- แจ้งผู้ปกครอง/นักเรียนก่อนเก็บข้อมูล (consent) และบอกว่าจะเก็บอะไร ใช้ทำอะไร
- ใช้ระบบที่เก็บข้อมูลน้อย (data minimization) เช่น เก็บเฉพาะผลการเรียนไม่เก็บข้อความส่วนตัวยาว ๆ
- ให้ครูทบทวนผลคำแนะนำจาก AI ก่อนให้คะแนนหรือส่งคืนผู้เรียน

บทบาทครู/ผู้บริหาร:

- กำหนดนโยบายการใช้ AI ในระดับโรงเรียน/คณะ
- ตรวจสอบ/อนุมัติเครื่องมือ AI ก่อนนำมาใช้

- สอนนักเรียนเรื่องการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (digital citizenship)

ผลประโยชน์:

- ปกป้องสิทธิผู้เรียน ลดความเสี่ยงคดี/ความเสียหายชื่อเสียง
- สร้างความไว้วางใจระหว่างครู ผู้ปกครอง ผู้เรียน

ความเสี่ยง/ปัญหา:

- การรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคล
- อัลกอริธึมมีอคติ ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติ
- ขาดความโปร่งใส (black-box) ทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจเหตุผลของการตัดสินใจ

แนวทางลดความเสี่ยง (นโยบาย & เทคนิค):

- ทำ Privacy/AI policy, ข้อตกลงความยินยอม (consent forms) และสิทธิยกเลิก (opt-out)
- ใช้หลัก Human-in-the-loop ให้ครูเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย
- ทำ audit อย่างสม่ำเสมอ (ทดสอบอคติ ตรวจสอบโมเดล) และบันทึกการใช้งาน (logs)
- ให้ผู้เรียนเข้าใจว่า “AI เป็นผู้ช่วย ไม่ใช่ผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย”

ตัวชี้วัด (KPI):

- จำนวนเหตุการณ์ละเมิดข้อมูล = 0
- % ของเครื่องมือที่ผ่านการอนุมัติด้านความเป็นส่วนตัว
- คะแนนความพึงพอใจของผู้ปกครอง/นักเรียนเรื่องความโปร่งใส

การใช้ผู้เรียนเฉพาะบุคคล

นิยาม / วัตถุประสงค์:

ใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน เพื่อปรับเส้นทางการเรียน (learning path), จัดกิจกรรม/
แบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับระดับและสไตล์การเรียนรู้ของแต่ละคน

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติในชั้นเรียน:

- ระบบแนะนำแบบฝึกหัดระดับต่าง ๆ ตามผลข้อสอบย้อนหลัง (adaptive quizzes)
- แชทบอทสอนเสริมที่ตอบแบบเรียลไทม์เมื่อผู้เรียนติดปัญหา
- ระบบแจ้งเตือนผู้เรียนนอกเวลาเรียนเกี่ยวกับหัวข้อที่อ่อน

บทบาทครู/ผู้สอน:

- กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และกรอบเนื้อหา (learning objectives) ให้ AI ทำงานได้ชัดเจน
- ตรวจสอบและปรับแผนการเรียนรู้ที่ AI เสนอ เมื่อต้องการ
- ใช้ข้อมูลที่ได้เพื่อวางแผนการสอนกลุ่ม (small-group intervention)

ผลประโยชน์:

- เร่งหรือชะลอจังหวะการเรียนรู้ให้เหมาะกับแต่ละคน → เพิ่มผลสัมฤทธิ์

- ลดงานเชิงธุรการของครู (เช่น ให้คำติชมเบื้องต้นอัตโนมัติ)
- เพิ่มการมีส่วนร่วม เพราะเนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน

ความเสี่ยง/ปัญหา:

- ระบบปรับผิด ทำให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาไม่เหมาะสม
- เกิดการพึ่งพา AI มากเกินไปจนขาดการโต้ตอบกับครู
- ข้องกังวลด้านความเป็นส่วนตัวจากการติดตามพฤติกรรม

แนวทางลดความเสี่ยง (เชิงปฏิบัติ):

- กำหนดเกณฑ์ความถูกต้อง (accuracy threshold) ก่อนให้ระบบปรับเส้นทางอัตโนมัติ
- ใช้ AI กับงานที่เป็น low-stakes ก่อน (เช่น แบบฝึกหัด) ให้ครูเป็นผู้อนุมัติในงาน high-stakes (เช่น ให้เกรดสุดท้าย)
- สอนนักเรียนให้รู้จักประเมินคำแนะนำของ AI (metacognition)

ตัวชี้วัด (KPI):

- อัตราความก้าวหน้า (pre-post gains) ของผู้เรียนที่ได้รับการปรับเส้นทาง vs ควบคุม
- % นักเรียนที่ทำแบบฝึกหัดต่อเนื่อง (engagement)
- อัตราการแทรกแซงจากครูหลัง AI แนะนำ (บอกว่าระบบแนะนำพอใช้ได้หรือยัง)

การสร้างเนื้อหาที่หลากหลายและทันสมัย

นิยาม / วัตถุประสงค์:

ใช้ AI ช่วยสร้าง/แปลง/อัปเดตสื่อการสอน (บทความ, แบบฝึกหัด, สไลด์, วิดีโอสรุป, แบบจำลองจำลองสถานการณ์) เพื่อให้เนื้อหาหลากหลาย เข้าถึงได้ และทันต่อเหตุการณ์

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติในชั้นเรียน:

- ครูใช้ AI ช่วยผลิตตัวอย่างข้อคำถามที่มีระดับยากง่ายต่างกัน
- สร้างสรุปบทเรียนเป็นวิดีโอสั้น หรือแปลงเนื้อหาเป็น Infographic สำหรับผู้เรียนที่อ่านไม่ถนัด
- อัปเดตข้อมูลข่าวสารในบทเรียนสังคมศึกษาด้วยสรุปเหตุการณ์ล่าสุด (โดยครูตรวจสอบ)

บทบาทครู/ผู้สอน:

- เป็นผู้คัดกรอง ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา (content curation)
- ปรับแต่งเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับบริบทของผู้เรียน (contextualization)
- ใช้ AI เพื่อเพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการสอน (multi-modal resources)

ผลประโยชน์:

- ลดเวลาครูในการเตรียมสื่อ ทำให้มีเวลาออกแบบกิจกรรมเชิงลึกมากขึ้น
- รองรับผู้เรียนหลายรูปแบบ (visual, auditory, reading) ได้ง่ายขึ้น
- เนื้อหาเป็นปัจจุบันมากขึ้น

ความเสี่ยง/ปัญหา:

- ข้อผิดพลาดในเนื้อหาที่ AI สร้าง (ข้อมูลผิด/ล้าสมัย)
- ลิขสิทธิ์ของสื่อที่ถูกสร้างหรืออ้างอิงจากแหล่งต่าง ๆ
- ขาดการปรับบริบทให้เหมาะกับนักเรียนในพื้นที่/วัฒนธรรม

แนวทางลดความเสี่ยง:

- ทุกเนื้อหาที่ AI สร้างต้องผ่านการตรวจทานของครูก่อนใช้ในห้องเรียน
- ระบุแหล่งที่มาหากใช้ข้อมูลภายนอก และระวังเรื่องลิขสิทธิ์
- ปรับเนื้อหาให้มีความอ่อนไหวทางวัฒนธรรมตามความเหมาะสม

ตัวชี้วัด (KPI):

- % ของสื่อการสอนที่ผ่านการตรวจทานโดยครู
- เวลาเฉลี่ยในการเตรียมสื่อก่อน/หลังใช้ AI (ลดลงเท่าไร)
- ความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบสื่อ (survey)

ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะทางสังคม

นิยาม / วัตถุประสงค์:

ฝึกฝนทักษะที่ AI ยังทำแทนมนุษย์ไม่ได้ดีเท่ามนุษย์ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking), การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน, การสื่อสาร, การทำงานเป็นทีม, จริยธรรมการใช้เทคโนโลยี
ตัวอย่างเชิงปฏิบัติในชั้นเรียน:

- ให้ผู้เรียนวิเคราะห์คำตอบหรือคำแนะนำจาก AI แล้วอภิปรายว่าถูก/ผิด เพราะเหตุใด (activity: AI critique)
- โปรเจกต์กลุ่มให้สร้างนโยบายการใช้ AI ของโรงเรียน พร้อมนำเสนอและโต้ตอบคำถาม
- กิจกรรม role-play: นักเรียนเป็นนักพัฒนา/ผู้ใช้/ผู้ถูกผลกระทบ ชี้จุดบกพร่องและแก้ไข

บทบาทครู/ผู้สอน:

- ออกแบบงานที่เน้น higher-order thinking (วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผล) แทนงานที่ AI ทำได้ง่าย
- เป็นผู้ชี้แนะแนวคิดเชิงวิพากษ์ และฝึกการโต้แย้งเชิงมีเหตุผล
- ให้ฝึกแก้ปัญหามากกว่าการคิด มากกว่าผลลัพธ์ที่ AI ช่วยทำ

ผลประโยชน์:

- ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การแยกแยะข้อมูลจริง/เท็จ การทำงานร่วมกับเครื่องมืออัจฉริยะ
- ลดความเสี่ยงที่ผู้เรียนจะ “พึ่งพา” คำตอบจาก AI โดยไม่ไตร่ตรอง

ความเสี่ยง/ปัญหา:

- ครูอาจมุ่งสอนให้ทำงานที่ AI ทำไม่ได้แต่ละเลยการสอนทักษะพื้นฐานอื่น ๆ
- ขาดตัวชี้วัดชัดเจนสำหรับทักษะนามธรรม เช่น ความคิดเชิงวิพากษ์

แนวทางลดความเสี่ยง:

- รวม rubrics ชัดเจนสำหรับทักษะเชิงคิดและสังคม เช่น เกณฑ์การให้เหตุผล การใช้แหล่งอ้างอิง
- ประเมินทั้งกระบวนการ (peer review, reflection logs) และผลงาน
- ฝึกฝนการตั้งคำถาม คุณภาพ (questioning techniques) ให้ผู้เรียนตั้งคำถามที่ตรวจสอบได้

ตัวชี้วัด (KPI):

- คะแนน rubrics ด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (ก่อน/หลัง)
- จำนวนงานที่ใช้ peer review และ reflection ที่ครูให้คะแนนเชิงคุณภาพ
- ข้อเสนอแนะเชิงวิพากษ์จากนักเรียน (self-assessment)

สรุป

ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้เข้ามามีบทบาทในหลายมิติของชีวิตมนุษย์ การศึกษาเองก็ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นวิชาที่เน้นการเข้าใจสังคม มนุษย์ และเหตุการณ์ต่าง ๆ การนำ AI มาใช้จึงเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายของครูผู้สอน AI ช่วยให้การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษามีความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น เช่น การใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การจำลองเหตุการณ์สำคัญ หรือการสร้างบทสนทนาเชิงจริยธรรมที่ท้าทายผู้เรียนให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนี้ AI ยังสามารถปรับเนื้อหาหรือแบบฝึกหัดให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล อย่างไรก็ตาม การใช้ AI ในการเรียนการสอนก็มีข้อควรระวัง เช่น ความถูกต้องของข้อมูลที่ AI ใช้ หรือความเสี่ยงที่ผู้เรียนอาจพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไปจนขาดการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง ครูจึงต้องมีบทบาทสำคัญในการคัดกรอง แนะนำ และควบคุมการใช้ AI ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในกระบวนการเรียนรู้ AI ในยุคใหม่สามารถเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการยกระดับการสอนสังคมศึกษา ทั้งในแง่ของเนื้อหา วิธีการ และผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ หากมีการนำมาใช้อย่างเหมาะสมและมีจริยธรรม ก็จะช่วยช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโลกและสังคมได้อย่างลึกซึ้งและรอบด้านยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ ศรีประเสริฐ และสุภาวดี บุญประเสริฐ. (2563). แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*. 13(2): 10-11.
- จิกร ฐาวีรัตน์. (2568). AIกับการศึกษา: ตัวช่วยสุดอัจฉริยะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. *วารสารสังคมศึกษาปริทรรศน์*, 1(2): 98-108.

- ชินกฤต อุดมลาภไพศาล และกฤษณะ เชื้อชัยนาท. (2566). Generative AI ในงานสื่อสารมวลชน. *วารสาร เซนต์จอห์น (สาขา มนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์)*, 26(39): 179-194.
- ณัฐยา เกตุสิริและคณะ. (2568). การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อการจัดการเรียนการสอนใน ศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการวิจัยเพื่อสังคม*, 1(1): 44-51.
- สมจิตร สีนัทชัย.(2566).การอภิปรายผลการเรียนรู้:องค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ จำลองเสมือนจริง. *Nursing Journal of The Ministry of Public Health*, 33(1): 1-13.
- สุจิตตรา สะดู่และอำนวยพรโหมจุมจัง. (2568). นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษายุคใหม่. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 10(1): 3113-3124.
- อภิชาติ เหมือนไธสง. (2565). การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของสังคมด้วยศาสตร์พระราชา. *ปัญญา*, 29(2): 127-136.
- อรรชัย เกื้อนดอนเจ้า และคณะ. (2567). การประยุกต์ ใช้ AI เพื่อการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สังคมศึกษา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(2): 2514-2524.
- Kanyanee KulkanokและSalisa Sungyoke. (2568). การตระหนักรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ ส่งผลต่อพฤติกรรมของประชากรในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 51(1): 115-136.
- Phramaha Udorn Uttaro (Makdee) Uttaro. (2566). การประยุกต์ ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการ สอนสังคมศึกษา. *Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU*, 10(3), 493-506.